

Ellen Feldmanová

Válka skončila.
Vzpomínky zůstávají.

Paříž tě
nikdy
neopustí

Charlotte žije se svou čtyřletou dcerkou v Paříži obsazené Němci. Jako dcera bývalého majitele nakladatelství si teď, když otec musel podnik zavřít a odjet pryč, našla práci v malém knihkupectví.

Válka jí zatím přinesla jen bolest ze ztráty muže, odloučení od blízkých, nekončící strach, hlad a bídu. Ta samá válka jí ale přivede do cesty nečekané setkání a postaví ji před těžké dilema – Je možné přijmout pomoc od nepřítele? A má člověk právo na lásku bez ohledu na válečnou linii?

Po válce se Charlotte podařilo emigrovat do New Yorku, našla si práci v nakladatelství a vybudovala pro sebe a pro dceru od základu nový život. Za minulostí udělala tlustou čáru, jenže ta ji přesto brzy dostihne.

Vzpomínky, dávná pouta, zášť i láska, Paříž má navždy v sobě...

„Neuvěřitelně poutavé. Nemohla jsem se odtrhnout. Román o tom, jak žít s tím, že jste přežili něco strašného. Charlottin strhující příběh jen tak nezapomenu.“

– Naomi Woodová, bestsellerová
autorka románu *Paní Hemingwayová*

Ellen Feldmanová

PAŘÍŽ TĚ NIKDY NEOPUSTÍ

Ellen Feldmanová

PAŘÍŽ
TĚ NIKDY
NEOPUSTÍ

Přeložila Věra Kotábová

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Paris Never Leaves You © 2020 by Ellen Feldman

By arrangement with the author.

Published by St. Martin's Press, New York

Translation © Věra Kotábová, 2020

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2020

All rights reserved.

ISBN 978-80-7625-490-9 (ePub)

ISBN 978-80-7625-489-3 (pdf)

ISBN 978-80-7625-129-8 (print)

Stacy Schiffové

A ještě jednou Stephenu Reibelovi

*Nenávidět jinak než abstraktně je mnohem těžší,
než by se mohlo zdát.*

Flora Groultová, *Diary in Duo: Paris, 1940–1945*

Nesud' bližního svého, dokud nejsi na jeho místě.

Hilel Starší

Prolog

PAŘÍŽ, 1944

Strhávali si hvězdy. Zamazané prsty s měsíčky špíny za olámanými nehty škubaly, trhaly a páraly. Kdo by si jen pomyslel, že v nich na to zbylo dost síly? Jedna žena ukusovala nit, kterou byla její hvězda přišitá k roztrhané bundě. Dřív musela být dobrou švadlenou. Ti, jimž se podařilo jejich hvězdy odpárat, je házeli na zem. Nějaký muž na tu svoji plivl. Koho by napadlo, že má kromě síly vůbec ještě sliny? Charlotte měla z dehydratace vyschlá ústa a zatuchlý dech. Muži, ženy i děti zašlapávali útržky žluté látky do bláta a vytvářeli na oploceném kousku francouzské půdy koberec zašlé proklínané žluti. Charlotte si klekla vedle Vivi a začala párat stehy, jimiž byla přišitá hvězda k dcerčině špinavé růžové blůzce. Podle zákona musely hvězdu povinně nosit jen šestileté a starší děti, a Vivi byly jenom čtyři, ale košile tu zbyla po jiné holčičce, kterou v okamžiku byrokratického zoufalství zařadili do transportu, když se nedostávalo požadovaného počtu přesně jednoho tisíce osob. Charlotte si přisvojila blůzku předtím, než to stačil udělat někdo jiný – v táboře jim tolerovali vlast-

nictví věcí, pokud ještě nějaké měli –, ale neodpárala z ní hvězdu. Kdyby dcerka nosila blůzu, na níž by byl zřetelný flíček typického tvaru se šesti vrcholy, jen by to přivolávalo potíže, třebaže jí byly teprve čtyři. Tak ji Charlotte odpárala až teď. A teprve když odpárala hvězdu dceři, zbavila se i té své.

A kdykoliv pak po zbytek života usedla do letadla a poslouchala instruktáž usměvavé letušky, že v případě potíží má nasadit kyslíkovou masku napřed sobě a teprve potom svému dítěti, vzpomněla si na toto ráno a pomyslela si, že aerolinky sice jednají logicky, ale nemají srdce.

Přešla přes plácek na náměstí v Drancy, předměstí vzdálené asi deset kilometrů severovýchodně od hlavního města. Nejednalo se o detenční tábor, odkud deportovali Židy, komunisty, socialisty a další nepřátele Říše. Pokud by snad ještě náhodou nevěděla, že zůstat tam je bezpečnější než vrátit se do svého starého úkrytu, incidenty toho dne by ji o tom přesvědčily. Nechtěla se dívat, ale nedokázala od toho výjevu odtrhnout oči. Stála na místě jako přimražená, fascinovaná nenávistí a znehybněná strachem.

Ženu svlékli do podprsenky a kalhotek, aspoň to jí nechali, vedeni snad zbytky někdejší důstojnosti, cudnosti nebo stěží vybavované slušnosti z lepších časů. Podprsenka byla u bradavky roztržená, těžko říct, zda v důsledku momentálního násilí nebo někdejší vášně. Starý muž s bradkou potřásněnou tabákem natáhl špinavou ruku a štípl ženu do růžové pleti. Dav zařičel rozkoší. Mladý muž za pomoci pušky postrkoval ženu hned jedním a hned zas druhým směrem, až zavrávala v lodičkách na vysokém podpatku, které ještě měla na nohou. Prá-

vě kvůli botám působila její nahota obscénně. Když se schoulila, dav si všiml hnědé skvrny na jejích kalhotkách. Opět nebylo jisté, zda je to známkou momentální hrůzy, kterou žena musela prožívat, nebo tělesné zanedbanosti, ale dav se smál ještě hlasitěji. Výsměch přehlušil i zvuk zvonů, které odbíjely na nedalekém kostele. Byly teprve dvě hodiny.

Kolaborantka, zakřičela jedna z žen, *horizontální kolaborantka*, ječela jiná a ženy v davu si předávaly urážky, jako by si za jiných okolností podávaly plačící dítě. Oba instinkty byly primitivní a ochranářské, třebaže v tomto případě zhola sobecké. Jen ty nejotrlejší anebo roztržité, ty, které nikdy nekývly na pozdrav ubytovanému vojákovu ani neutrousily slůvko *merci* za dveře, které jim podržel, si asi nedokázaly představit sebe na místě oné ženy s nepořádnými prameny mastných vlasů, schoulené hanbou a strachem. Časy, kdy dostávala maso a vejce a šampon pořízený na černém trhu, už byly minulostí.

Charlotte pomyslela na vlastní křtici, v níž v důsledku podvýživy prosvítaly flíčky holé kůže. Smířila se s tím, ale když začaly vypadávat dětské vlásky i Vivi, přestala ji kartáčovat, jako by tím něčemu mohla pomoci.

Ženy v davu vyřvávaly svůj vztek, ale muži, zvláště ti, kteří byli úplně zticha, byli nebezpečnější, a to nejen proto, že byli vyzbrojeni puškami a třímali v rukou nůžky a břitvy. Z mužů čpěla sexuální zlovolnost. Někteří z nich se drželi za rozkrok, když do ženy strkali a kopali ji. Jiní se potili, uculovali se a špičkou jazyka si olizovali rty, jako by si vychutnávali to vzrušení. Jejich země utrpěla porážku. Byli pokoření. Ale tahle šance na odplatu a vykonání spravedlnosti, tahle žena, potřísněná krví, slzami a výkaly, z nich zase udělala muže.

Dva chlapci, kterým nemohlo být víc než šestnáct či sedmnáct let, začali jinou ženu, jejíž holá lebka teď svítila

v odpoledním slunci, jehož šikmé paprsky si našly cestu mezi kostelními věžemi, postrkovat směrem k nákladáku zaparkovanému v rohu náměstí. Tři ženy, jedna skoro úplně nahá a dvě napůl vysvlečené, ležely na korbě a ani nevzhlédly, když k nim chlapci hodili novou trestankyni.

Dav se teď shlukoval kolem další ženy, která držela dítě. Na sobě měla bavlněné šaty bez pásku, takže působily beztvarým dojmem. Jeden rukáv byl skoro utržený, ale ještě ho měla navlečený na paži. Snad kvůli přítomnosti dítěte se muži trochu zastyděli a jejich sexuální napětí opadlo. Žena nechovala dítě v náručí, ale držela ho pod paží jako nějaký balík. Nožky mu bezvládně visely a hlavička, kterou nic nepodepíralo, se kymácela na křehkém krčku. Dítě mělo zavřené oči a obličejík celý svraštělý.

Charlotte zdvihla Vivi, která se jí držela za sukni, a schovala jí obličej v objetí. Tohle nebylo nic, co by mělo vidět malé dítě. Vlastně by toho neměl být svědkem nikdo.

Jeden z mužů, kteří tam tomu veleli, pokud se tomu tak dalo vůbec říct, popadl ženu za vlasy a hrubě jí zaklonil hlavu. Vyдалa ze sebe spíš zaúpění než výkřik. Charlotte čekala, že děcko začne plakat, ale to jen stisklo oči ještě usilovněji.

Na dlažbu začaly padat ženiny vlasy. Měla je delší než byl malý uzel na hlavě předešlé ženy, a trvalo to dlouho. Nejspíš proto se jeden z mužů v davu začal nudit a odhodlal se k činu. Zatímco holič se stále činil, muž se prodral kupředu a inkoustem namaloval ženě na čelo hákový kříž. Dav potěšením zařval.

Plačící matku s tichým děckem v podpaží zase dostrkali do nákladáku a doprostřed náměstí přivlekli další ženu. Charlotte si přitiskla Vivi pevněji k tělu a začala se prodírat pryč. Dav opilý vykonáváním spravedlnosti a vínem, které začala prodávat jistá podnikavá žena se synem, ale stále ještě neměl dost a strkal Charlotte zpátky. Lidé se

šklebili nad její měkkosrdcatostí a vysmívali se jejímu nedostatku vlastenectví. Položila ruku Vivi na hlavu jako štít a odcházela.

Když už byla z davu skoro venku, zastavila ji Berthe Bernheimová, jedna z žen z tábora, která měla hvězdu na šatech přišitou tak důkladně, že jí nezbylo než vzít si na pomoc zuby, aby se jí zbavila.

„Nemůžeš odejít,“ řekla a ukázala na skupinu žen a muže v rohu náměstí, kteří čekali v řadě, aby mohli vystřídat holiče, „ještě to neskončilo.“

Charlotte zavrtěla hlavou. „Dokud se bude dít tohle, tak to neskončí nikdy,“ opáčila a pokračovala v chůzi.

Berthe Bernheimová se zastavila a dívala se za ní. „Tahle ženská je svatější než leckdo,“ poznamenala neurčitě směrem k lidem.

Jedna

NEW YORK, 1954

Charlotte si všimla dopisu hned, jak dorazila do kanceláře. Nebyl přítom žádný důvod, aby upoutal její pozornost. Pracovní stůl byl posetý papíry a obálkami. Štosity rukopisů a knih přetékaly z polic její malé kóje a vršily se i na dvou židlích. Obálka s označením letecké pošty mezi tím zmatkem nijak nevynikala. Většina knih, které Charlottino nakladatelství vydávalo, byly překlady evropských autorů, a její poštu zhusta tvořily právě tenounké bleděmodré obálky z průklepového papíru. Jediné vysvětlení, proč zrovna tahle obálka upoutala její pozornost, spočívalo v tom, že ranní poštou už se probrala a odpolední ještě nedorazila. Možná se dopis omylem dostal na stůl jinému redaktorovi a on nebo ona jej donesl Charlotte na stůl, zatímco byla nahoře u grafiků. Anebo obálku na podatelně přehlédli, když ráno přebírali poštu a roznášeli ji jednotlivým pracovníkům nakladatelství.

Gibbon & Field bylo prestižní nakladatelství, ale poslední dobou se o něm v zákulisí šířily jisté pochybnosti. To byla vina Horace Fielda, majitele nakladatelství. Byl až moc shovívavý, nebo možná taky prohnane manipulativní. Poprvé ji to napadlo během prvních Vánoc po příchodu do firmy. Jednou večer, když s Horacem odcházeli z kanceláře společně, narazili ve výtahu na mladého muže z výrobního oddělení, který nemohl pobrat dvě či tři velké umělecké publikace a několik menších knih. Když uviděl Horace, zčervenal jako vánoční dekorace.

„Vidím, že sis vzal naše inzeráty k srdci, Sethe,“ poznal Horác. „Na mém seznamu vánočních dárků máš knihu pro každého z rodiny.“

Mladý muž zrudl ještě víc a vypadl z výtahu okamžitě, jak se otevřely dveře. To bylo taky neobvyklé. Zaměstnanci obvykle dávali Horacovi při nástupu a výstupu do výtahu i jinde přednost.

„Odečteš mu ty knížky z platu?“ zeptala se Charlotte, když za ním kráčeli vstupní halou.

„Ani za nic.“

„To by pro něho byla lekce.“

„Charlie, jediná lekce, kterou mu chci uštedřit, je to, aby při práci pro G&F vypustil duši.“

„A ty myslíš, že když vypočoduje z nakladatelství s náručí plnou našich knih, tak ho to bude motivovat?“

„Myslím, že až příště požádá o zvýšení platu a my mu to neschválíme, tak si vzpomene na knížky, které si присvojil, a bude se cítit provinile anebo bude mít aspoň pocit, že si přišel na své. To je stejné jako s cestovními náklady redaktorů a obchodních cestujících, které posílají do účtárny. Myslí si, že mě bezostyšně okrádají, ale špatné svědomí plodí kajícnost. Možná dokonce i loajalitu. Mají pocit, že nakladatelství něco dluží. Proto mám o tebe starost. Ty tvoje výdaje, co nám předkládáš, to je výsměch. Kdyby se

o nich dozvěděli ostatní redaktoři, nikdy ti neodpustí, že s nimi nedržíš basu.“

Horacova firemní filozofie prosakovala celým nakladatelstvím, od velkých šejdírství ve výrobním oddělení, v jehož čele stál chlapík, o němž se říkalo, že má vazby na mafii, až k drobným krádežím a poflakování typickému pro podatelnu. Proto jí taky asi doručili dopis pozdě. Právě ta doba doručení byla jediným důvodem, proč si Charlotte dopisu všimla. Žádný šestý smysl, v který ostatně stejně nikdy nevěřila.

Posadila se za stůl a popadla obálku. Její jméno a adresa nakladatelství byly psané rukou, ne na stroji. Písmo jí nebylo povědomé. V levém horním rohu chyběla zpáteční adresa. Vyndala dopis z obálky. Jakmile spatřila podpis, došlo jí, proč nepoznala ten rukopis. Copak si vůbec někdy psali? Ne, to vlastně není pravda. Jednou už jí napsal, rok nebo tak nějak po válce. Trvalo to měsíce, než ji přes záznamy z Drancy a různé agentury vypátrali a dopis doručili do New Yorku. Byla v tom jistá útěcha. Nevěděl, kde Charlotte je, a on sám byl pořád v Německu. Nikdy na ten dopis neodpověděla. Zpáteční adresa uvedená uvnitř dnešního dopisu byla kolumbijská, z Bogoty. Tak se z Německa nakonec dostal. Potěšilo ji to. A taky se jí ulevilo. Jižní Amerika byla pořád dost daleko.

Starosti jí nedělalo to, kde se momentálně nachází on, ale naopak to, že ví, kde je ona. Myslela si, že byla hodně opatrná. Nikde nezveřejňovala svoji adresu ani telefon. Lidé, kteří jí pomohli zařídit si nový život – sociální pracovníci a dobrodějové z různých agentur pro uprchlíky, kolegové z tohohle i z jiných nakladatelství, Horacova manželka Hannah –, ti všichni si mysleli, že je to bláhové a nespolečenské. „Jak si asi myslíš, že si vybuduješ v téhle zemi novou existenci,“ zeptala se jí jednou Hannah, „když tě tu nikdo nenajde?“ Charlotte se s ní nehádala.

Jenom zaplatila malý poplatek za to, aby nebyla v telefonním seznamu. Postupně se jí Hannah i ostatní přestali vyptávat a přičetli to tomu, čím si Charlotte prošla. Nikdo včetně Hannah nevěděl, co přesně to bylo, a jen o tom dál spekulovali.

Ani v kanceláři ji nebylo snadné vypátrat, třebaže jemu se to zjevně podařilo. Její jméno se neobjevovalo na seznamu redaktorů vyvěšeném po levé straně informační desky nakladatelství. Většina nakladatelství seznam svých redaktorů nezveřejňovala, ale tohle byla další z Horacových zvláštních libůstek. Rok poté, co pro nakladatelství začala pracovat, se jí zeptal, jestli chce být na seznamu zaměstnanců.

„Můžeš to brát jako úlitbu.“

„Úlitbu?“ Charlotte hovořila čtyřmi jazyky, ve dvou dalších četla a ze Sorbonny měla titul z anglické literatury, ale americký slang jí pořád ještě místy dělal problémy.

„Jako kompenzaci za otrocký plat, který ti platíme.“

„Aspoň že jsi mi nenavrhl, že si to můžu kompenzovat krádežemi knih,“ opáčila a dodala, že si nepřeje, aby její jméno bylo na desce, ale i tak mu děkuje.

Nicméně bez ohledu na to, že nebyla v telefonním seznamu a že její jméno chybělo na informační desce nakladatelství, se její jméno občas objevovalo ve věnováních knih, na nichž pracovala. *Vděčím Charlotte Foretové za to, že mě bezpečně provedla bouřlivými vodami amerického knižního trhu. Děkuji Charlotte Foretové, která si jako první uvědomila, že kniha o nizozemském zlatém věku sepsaná Holanďanem najde ohlas i u amerických čtenářů.* Otázkou ovšem bylo, jak se mu v Evropě nebo nyní v Jižní Americe podařilo dostat se k americkým vydáním knih. Ambasády zpravidla mívaly knihovny, pomocí nichž šířily hlas Spojených států mezi místními obyvateli, ale zrovna knihy, které Charlotte redakčně upravovala, zřídka plnily tento

účel. Přesto se však musel k jedné z nich dostat. Anebo ji vystopoval prostřednictvím uprchlické agentury. Charlotte se vědomě distancovala od skupin či organizací emigrantů, přistěhovalců či uprchlíků – člověk si může vybrat, jak je chce pojmenovat –, jakmile se usadila ve Spojených státech, ale musela samozřejmě vyplnit obvyklé dotazníky a formuláře, aby získala příslušné doklady. Byla dohledatelná.

Podívala se na obálku. Nebylo na ní razítko podatelny. Neexistuje žádný doklad o tom, že ji obdržela. A i kdyby tam nějaké razítko bylo, žádný zákon jí neukládal, že musí reagovat na každý dopis, který dostane. Snažila se odpovídat na dopisy potenciálních autorů, které byly přiložené k rukopisům, ale už jí to přerůstalo přes hlavu. *Třebaže je Váš autorský záměr promyšlený, nezapadá úplně do našich edičních plánů. Třebaže je Vaše kniha krásně napsaná, obávám se, že zápleтка postrádá uvěřitelnost a že bychom pro tento typ příběhu nenašli ve Spojených státech čtenáře.* Ale Charlotte neměla žádný vzor, jak reagovat na tuhle situaci, ať už ta situace byla jakákoliv. Vzpomínky? On si nebude chtít vybavovat minulost o nic víc než ona. Láska? Ani tehdy nebyla tak pošetilá, aby si to myslela. Peníze? V loňském roce se účastnila slavnostního obřadu naturalizace, takže teď byla Američanka. Každý, kdo sám nebyl Američan, si nejspíš myslel, že všichni Američané jsou bohatí. Ze všech možných námitek, které by vůči němu mohla vznést, byla ale zrovna tahle nejméně pravděpodobná.

Slyšela hlasy ozývající se z haly a zhluboka vdechla vůni dýmkového tabáku, která se vznášela nad matně skleněnou přepážkou její kóje. Dýmka patřila Carlu Covingtonovi, švihákovi s hřívou bílých vlasů, které by potřebovaly zkrátit. Carl aspiroval na funkci doyenů nakladatelství, ale bylo těžké být doyenem nakladatelství, když podnik,

pro který pracoval, vlastnilo jen pomalu dospívající zázračné dítě vydavatelského světa. Hlasy, které Charlotte slyšela, náležely Faith Silverové, která si nárokovala slávu díky krátkému přátelství s Dorothy Parkerovou v dobách její slávy, a Billu Quarrelsovi, chvástavému přerostlému klukovi s mohutným vypracovaným tělem a adolescentními názory. Podle jedné ze sekretářek, která jako on dojížděla do New Yorku z městečka Westchester, si Bill každé ráno, když vystupoval z vlaku na Grand Central, strčil ruku do kapsy a sundal si snubní prstýnek a každý večer si ho zase navlékl, když do vlaku cestou domů nastupoval. Tihle tři tedy právě mířili na středeční redakční poradou.

Faith strčila hlavu s tmavým, staromódním drdolem ve stylu Dorothy Parkerové k Charlotte do kóje. „Čas opásat si bedra a vrhnout se do boje,“ řekla.

Charlotte vzhledla od bleděmodré obálky. Ta se jakoby sama od sebe snesla rovnou do odpadkového koše. Charlotte vstala. „Hned jsem tam.“

Hlasy pokračovaly chodbou dál.

Začala si sbírat svoje podklady, ale pak se rozmyslela a otevřela spodní zásuvku pracovního stolu, vzala si kabelku a vytáhla z ní pudr a rtěnku. Hodlala jít na schůzi s hlavou vztyčenou a pěkně upravená.

Když vzala do ruky polštářek s naneseným pudrem a chystala se ho vklepat do pleti, pořádně se prohlédla v zrcátku. Jemná porcelánová pleť, na niž byla jako dívka tak pyšná, teď byla hrubší, ale aspoň zmizel ten nezdravě žlutý odstín minulých let. Uhladila si pramen bílých vlasů, který procházel jejími dosud černými kadeřemi. Občas uvažovala, že by si ho přebarvila, ale nikdy se k tomu nedostala. Na druhou stranu na něm nelpěla jako na nějaké připomínce minulosti. Jen se jí líbil ten dramatický efekt, který to vyvolávalo.

Konečky prstů přejela sít jemných vrásek kolem očí, jako kdyby je mohla tou masáží vyhladit, přestože jí bylo jasné, že je to nemožné. Nakonec to ani nebylo žádoucí. Jen před pár týdny se ji prodavačka v oddělení kosmetiky u Sakse na Páté avenue pokoušela přesvědčit k nákupu krému, který ji měl vrásek zbavit. „Vymaže vaši minulost,“ tvrdila jí.

Ta představa byla ve své naléhavosti tak děsivá, že Charlotte položila rtěnku značky Helena Rubinstein, kterou se právě chystala zakoupit, zpátky na pult a odešla z obchodu. Minulost by se pokoušel vymazat jenom blázen. Jedinou nadějí bylo postavit se jí.

I teď občas ve snu slyšela Vivi brečet, ne to běžné dětské fňukání a vzlyky kvůli malým ústrkům, ale ječivý vztek způsobený hladem, mrazem prostupujícím kostmi, vyrážkou, kousanci a hnisajícími ranami. Někdy byl ten pláč ve snu tak hlasitý, že to Charlotte vzbudilo, a teprve když vyskočila z postele, uvědomila si, že se jí to jen zdálo. Potom ještě celá zpocená přešla přes úzkou předsíň do Viviina pokoje, postavila se vedle její postele a naslouchala dceřinu dechu, klidnému a bezpečnému v zázračné newyorské noci, kterou nerušil dupot okovaných holínek na schodech ani bouchání na dveře, jen občasný zvuk sirén, a ten zpravidla nesignalizoval potíže, ale spíš to, že pomoc je na cestě.

Při probuzení vystávaly Charlotte v mysli různé noční můry týkající se její dcery. Každé zakašlání bylo počínající známkou tuberkulózy, každá žaludeční nevolnost zvěstovala nástup drímající choroby, každá vyrážka představovala blízkost smrtelné nemoci, a ani vědomí, že teď už existuje penicilín, který může mnohé vyléčit, jí nepomáhalo zahnat tu hrůzu. Vivi snad ani nemohla vyváznout bez následků. Její štíhlé čtrnáctileté tělo v sobě určitě ukrývalo nějakou spící hrozbu. Když Charlotte seděla ve školní

aule a přihlížela slavnostním žakovským představením, neustále porovnávala Vivi s ostatními holčičkami. Není moc malá? Nemá kosti zdeformované podvýživou? Nepoškodila ji ona sama svým neustálým strachem a výčitkami svědomí? Ale když Vivi stála v naškrobené bílé blůzce a modré sukni vedle svých spolužaček, nevykazovala žádné známky přestálého utrpení. Její bohaté tmavé vlasy se leskly ve světle lustrů. Její dlouhé hříběcí nohy vězely v námořnicky modrých podkolenkách. V širokém úsměvu odhalovala neposkvřněnou řadu zářivě bílých zubů. Všechny ty hodiny, kdy Charlotte čekala ve frontách na jídlo, každé sousto, které nesnědla sama, aby ho mohla dát dcerce, dokonce i každý kompromis, kterého se kdy dopustila, to všechno stálo za to. Vivi vypadala úplně stejně jako její spolužačky, dokonce ještě lépe.

Ale přesto ji některé věci oddělovaly od ostatních. Byla jednou z dvanácti studentek, po jedné v každé třídě, které studovaly díky stipendiu. Ostatní děvčata obývala rozlehlá apartmá, dvoupodlažní byty nebo střešní nástavby na Park avenue nebo na Páté avenue, kde žily s rodiči, hromadou sourozenců, psy a služebnictvem. Vivi bydlela s matkou ve čtyřech malých místnostech v horním patře starého – v Americe se sedmdesát let stará budova považovala za starou – kamenného domu na Východní devadesáté první ulici. Na Vánoce jezdily ostatní dívky za prarodiči, kteří žili na idylickém venkově jako vystřiženém z litografií firmy Currier a Ives, nebo mířily na sever či na západ lyžovat, případně na jih za sluníčkem. Vivi s matkou si domů donesly malý stromek ze stánku na Devadesáté šesté ulici, postavily jej v rohu obývacího pokoje a ověsily ho ozdobami zakoupenými hned první rok potom, co přijely do Ameriky, v obchodním domě B. Altman; každý rok k nim pak dokoupily něco nového. Některé ozdoby tedy byly nové, ale stromeček, na němž

Charlotte trvala, musel být tradiční. Její rodina vždy slavila Vánoce. Musel přijít až Hitler, říkávala, aby se z ní stala Židovka. To byla další věc, kterou se Vivi odlišovala. Ve škole bylo méně židovských studentek, než kolik bylo stipendistek. Ale nikdo žádnou z těchto odlišností nikdy v rozhovoru nezmínil, aspoň ne ve slušné společnosti, jak se říkalo.

Navzdory všem těm překážkám a nevýhodám prospívala Vivi skvěle. Zrovna tuhle večer, když Charlotte seděla v obýváku a vzhledla od rukopisu, který četla, podívala se na Vivi, která si dělala u jídelního stolu úkoly. Měla samozřejmě ve svém pokoji psací stůl, ale Vivi se ráda připravovala do školy poblíž matky. Různí odborníci sice tvrdili, že to už nebude trvat dlouho, ale Charlotte jim nevěřila. Experti si libovali v zobecňování. Ona a Vivi byly jedinečné. Vivi seděla na židli, jednu nohu ve školní hnědé oxfordce měla složenou pod sebou, prameny hedvábně černých vlasů jí padaly přes obličej, jak se skláněla nad knihou, a samým soustředěním špulila rty. Když ji tak pozorovala, Charlotte se jen stěží zdržela radostného jásání nad tím čirým zázrakem.

Teď vrátila kabelku zpátky do zasučky, odešla ze své kóje a vyrazila na poradu.

Horace Field už seděl na svém místě v čele dlouhého stolu. Na schůze se dostavoval zásadně jako první. Částečně to bylo dané jeho netrpělivostí, ale opravdu jenom částečně. Seděl zakloněný, opřený o opěradlo křesla, ale ani uvolněná poloha a tvídové sako od Harrise nemohly zamaskovat skrytou sílu jeho mohutných ramen a svalnatých paží. Někdy si Charlotte říkala, jestli není ve vlastních očích pořád oním hubeným klátivým mladým mužem, někdejším tenisovým reprezentantem své vysoké školy, jak ho jednou viděla na fotce ve starém, ještě předválečném vydání *Publishers Weekly*. Na obrázku měl

na horním rtu tenký knírek a Charlotte si byla jistá, že si ho nechal narůst, aby vypadal starší. Tehdy se s ním jednou krátce setkala, ale byla sama moc mladá na to, aby si uvědomila, jak málo je mu let. Byl skutečně zázračným dítětem. Teď už knírek neměl a vlasy mu začínaly trochu ustupovat z čela. Všimla si, že kdykoliv se na něho podíval Carl Covington, nemohl si Carl pomoci a prohrábl si svoji bílou hřívu. Horace si toho musel taky všimnout, protože na něho jednou vyjel, aby se přestal drbat jako nějaký zatracený pes. Horacův obličej vypadal nicméně i pod řídnoucími vlasy pořád chlapecky, s řídkými výjimkami, když si myslel, že se na něho nikdo nedívá. Potom se mu mezi očima, ledově modrýma a pozornýma, objevily zamračené, nebo dokonce vzteklé vrásky. Nikdo ho jen tak nepřevezl.

„To je od tebe hezké, že ses k nám připojila, generále,“ řekl a vyslovil tu hodnotu po francouzsku, zatímco si Charlotte sedala. Když spolu mluvili v soukromí, byla Charlie; před ostatními jí říkal Charlesi nebo generále, vždycky s francouzským přízvukem. Přála si, aby toho nechal. Přezdívky, i ty formální, implikovaly jistou intimitu, která mezi nimi nebyla. Byl k ní laskavý a ona mu byla vděčná, ale velkorysost ani vděčnost ještě neznamenaly nárok na intimitu. Pokud šlo o ni, dala by přednost opačnému vztahu. Zvláště s ním. Onen mladý muž na staré fotografii měl pověst pokud ne sexuálního predátora, pak alespoň nebezpečného lamače srdcí, třebaže si Charlotte byla jistá, že ty časy už jsou pryč.

Ostatní redaktoři už seděli kolem stolu, nedočkaví jako závodní koně na startu. Chystali se ohromit ostatní svojí nabídkou zaručeného bestselleru, nebo alespoň záviděníhodným vtípkem ve vlastní prezentaci či výsměšnou poznámkou na adresu kolegy.

Začali.

Carl Covington předložil Lincolnův životopis od předního historika.

„Další už ne,“ namítl Bill Quarrels.

„Pravidlo jedné dekády,“ oponoval mu Carl. „Jestli za celých deset let nevyjde jeho biografie, je čas na další. Kromě toho se knížky o Lincolnovi dobře prodávají.“

Walter Price, manažer obchodního oddělení, přikývl: „Knihy o Lincolnovi se prodávají. Ale stejně dobře se prodávají i knížky o doktorech a o psech. Takže nechápu, proč někdo z vás, vy géniové, nepřijde s knížkou o psu Lincolnova doktora. Tu bych udal snadno.“

Diskuse se stočila na čísla prodejů autorových předchozích publikací, pravděpodobnou sumu potřebnou na zakoupení práv na paperbacky (nový poválečný fenomén) a kolik si řekne autorův agent. Horace toho moc neříkal, ale jeho přikývnutí na závěr diskuse bylo výmluvné. Carl slíbil, že připraví nabídku.

Bill Quarrels nabídl román o vojákově námořní pěchoty, který se probojoval celým Pacifikem.

„Počkej, nech mě hádat,“ řekl Carl. „Autor se jmenuje James Jones.“

„Poptávka trhu po válečných románech už je za zenitem,“ varoval Walter.

On a Carl byli na válku moc staří, Bill zase moc mladý. Žádný z nich se nepodíval na Horace, když si vzali slovo.

Pokročili k Faith. Měla debut o životě na maloměstě v Nové Anglii. Připustila, že to není nijak dramatické dílko, ale je krásně napsané a copak přesně proto nevydávají ty výnosné rychlokvašky, aby mohli čas od času vydat takovéhohle malé literární skvosty? Nikdo se s odpovědí na tuhle řečnickou otázku neobtěžoval, třebaže Charlotte, která rukopis četla, sdílela Faithin literární zážitek. Horace to kývnutím schválil. Nikdo se nezmínil o penězích. To ani nemusel. Faith už se v nakladatelské branži pohybo-

vala dost dlouho na to, aby věděla, že přiměřená záloha autorovi takové knihy bude sotva pár set dolarů.

Charlotte předložila knihu o propojení politiky, diplomacie a umění v renesanční Itálii. Na to taky nikdo nereagoval. Měla v nakladatelství svoje vlastní malé pole působnosti, do kterého jí nikdo moc nezasahoval. O její knihy projevoval zájem jen Horace, pokud nešlo o zahraniční tituly, které se mohly ocitnout na černé listině. Na to se pak chtěli podívat všichni. Tahle prošla schvalovacím hladce. Všichni považovali za samozřejmé, že záloha bude mizerná.

Takhle pokračovali po větší část vyhrazených dvou hodin. Redaktoři předkládali své návrhy na knihy, uzavírali mezi sebou aliance a měnili strany. Celý proces Charlotte připomínal papežské konkláve, o němž jednou četla. Chyběl jenom bílý kouř na konci zasedání.

Charlotte si posbírala papíry a zamířila ke dveřím, když jí zastoupil cestu Billy Quarrels. „Stihla ses podívat na ten román? Ten o americkém agentovi, kterého před invazí do Normandie vysadí do vnitrozemí?“

„Ty jsi nedostal moje vyjádření?“

„Napsala jsi jenom, že to je neuvěřitelně žhavé.“

„Napsala jsem, že je to žhavě neuvěřitelné. Každý špion, který by trávil tolik času v posteli a pak by se nechal vysadit do vnitrozemí, by byl do čtyřiaadvaceti hodin po smrti. Nanejvýš za osmačtyřicet.“

Naklonil se k ní. „Mluvíš z vlastní zkušenosti?“

Zrovna zvažovala, jestli se má obtěžovat mu odpovědět, když se to stalo. Oba stáli ve vchodu, zády do zasedací místnosti, a ani jeden z nich nevěděl, co se chystá.

Horace Field poháněl rukama kola svého vozíku a zamířil přesně mezi ně. Charlotte minul jen o vlásek, ale podařilo se mu přejet nablýskanou Billovu pravou polobotku. Horace přijížděl na schůze včas, protože si nepřál,